

ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Trnavská cesta 52
P.O.BOX 45
826 45 Bratislava

Bratislava, 20.4.2023
Číslo: ÚVZSR/OPPL/2372/12677/2023

Stanovisko Úradu verejného zdravotníctva SR k opakovaným pripomienkam vzneseným v súvislosti s pripravovaným legislatívnym procesom k návrhom právnych predpisov určených na hodnotenie fyzickej záťaže pri práci a posudzovanie zdravotného rizika z fyzickej záťaže pri práci

V súvislosti s legislatívnym procesom k návrhom právnych predpisov určených na hodnotenie fyzickej záťaže pri práci a posudzovanie zdravotného rizika z fyzickej záťaže pri práci bol zaznamenaný vysoký počet pripomienok a otázok zo strany niektorých pracovných zdravotných služieb, zo strany zamestnávateľov a zamestnávateľských zväzov. Predmetné pripomienky, tvrdenia a otázky sú z veľkej časti identické a používajú rovnaké odôvodnenia.

Úrad verejného zdravotníctva SR (ďalej „ÚVZ SR“) ako vecný predkladateľ nižšie uvedených legislatívnych návrhov každú pripomienku vyhodnotil a usporiadal dňa 17.4.2023 konzultačný deň online s autormi pripomienok.

ÚVZ SR dáva k najčastejším okruhom pripomienok stanovisko, ktoré obsahuje vyjadrenia pracovnej skupiny, ktorá sa na príprave legislatívnych návrhov niekoľko rokov podieľala.

Nižšie na internetovej stránke ÚVZ SR je uverejnené:

- *vyhodnotenie všetkých doručených pripomienok k hodnoteniu fyzickej záťaže pri práci,*
- *odborné usmernenie, ktorým sa upravuje postup pri posudzovaní zdravotného rizika fyzickej záťaže pri práci.*

Pripravované právne predpisy

Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o podrobnostiach o ochrane zdravia pred fyzickou záťažou pri práci.

Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 281/2006 Z. z. o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri ručnej manipulácii s bremenami.

Návrh vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 448/2007 Z. z. o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov.

1. Konštatovania, ktoré spochybňujú medicínsky prístup v navrhovaných hodnoteniach fyzickej záťaže pri práci, nie sú podložené a môžu vyplývať z neznalosti odborných zdrojov navrhovaných postupov. Navrhované prístupy k hodnoteniu fyzickej záťaže pri práci sú podložené celosvetovo uznávanými rozsiahlymi epidemiologickými štúdiami (citovanými v ISO normách, na ktoré sa legislatívne návrhy odkazujú). Tieto štúdie boli realizované na veľmi vysokej odbornej úrovni v spolupráci s pracovnými lekármi a lekármi - špecialistami. (Epidemiologické štúdie sú štúdie, ktoré preukazujú priamo vzťah medzi vznikom ochorenia a výsledkom hodnotenia rizika v zmysle navrhovaných nových postupov.) Okrem toho má medicínsky prístup pri posudzovaní fyzickej záťaže pri práci zabezpečovať aj pracovná zdravotná služba, ktorej činnosť vykonávajú odborní zdravotnícki pracovníci, vrátane pracovných lekárov. Prístup k hodnoteniu fyzickej záťaže pri práci v doteraz platných legislatívnych úpravách nie je podložený až takto kvalitnými a rozsiahlymi štúdiami a nepreukazuje tak jednoznačne úroveň ochrany zdravia pri práci ako navrhovaný nový prístup. Nový návrh teda neznamená „odklon od vedeckého prístupu a návrat k prekonaným metódam“, tak ako uvádzajú niektoré pripomienky.
2. Pripomienky, že navrhovaný prístup je založený na odhadoch a teda je nepresný, nie sú opodstatnené. Rovnako nie je opodstatnené legislatívne presadzovať niektoré finančne a časovo náročné spôsoby objektivizácie fyzickej záťaže. Spôsob objektivizácie nie je uvedený ani v aktuálne platnej vyhláske MZ SR a nie je dôvod ho uvádzať ani v navrhovanej vyhláske MZ SR o podrobnostiach o ochrane zdravia pred fyzickou záťažou pri práci (ďalej „vyhláska MZ SR“). Legislatívne návrhy neriešia spôsob objektivizácie, a teda pripomienky tohto charakteru sú bezpredmetné. Spôsob objektivizácie fyzickej záťaže, ktoré bolo možné praktizovať doposiaľ, je možné praktizovať aj naďalej. Hodnotenie všetkých zložiek fyzickej záťaže podľa navrhovaných legislatívnych predpisov predpokladá na všetkých úrovniach stanovenie fyziologického parametra tak, aby bolo dostatočne presné a spoľahlivé (reprodukovateľné), vzhľadom na úroveň hodnotenia.
3. Obavy, že zavedenie kontrolných listov neznamená zjednodušenie doterajších postupov hodnotenia fyzickej záťaže, ale naopak byrokratickú záťaž a veľkú mieru subjektívneho prístupu, nie sú podložené faktami. Kontrolné listy boli vytvorené a sú súčasťou navrhovanej vyhlásky MZ SR so zámerom zjednodušiť prístup k hodnoteniu nižšej intenzity fyzickej záťaže a vytvoriť rámcové kritériá aj pre jednoduchší spôsob objektivizácie fyziologických parametrov. Kontrolné listy druhej úrovne sa použijú pri nízkej intenzite fyzickej záťaže, kde môžu pomôcť identifikovať akceptovateľnú mieru rizika (prvá kategória práce z hľadiska zdravotného rizika) bez zbytočných prietahov a nutnosti finančných nákladov na nákladnejšiu a náročnejšiu objektivizáciu a taktiež bez zbytočného administratívneho zaťaženia. Ich pochopenie a správne použitie je podmienené znalosťou metodík na 3. úrovni hodnotenia fyzickej záťaže. Pri hodnotení fyzickej záťaže kontrolnými listami stačí v posudku o riziku uviesť odpoveď „áno/ nie“ a záver, napríklad akceptovateľná miera zdravotného rizika (prvá kategória). Táto skutočnosť predstavuje odbúranie podrobného uvádzania detailov hodnotenia fyzickej záťaže a teda aj byrokratickej záťaže, ktorá sa často praktizuje v súčasnosti. Taktiež predpokladá lepšie odlíšenie prvej a druhej kategórie práce z hľadiska zdravotného rizika.
4. Postupy na hodnotenie fyzickej záťaže v 12-hodinových pracovných zmenách sú uvedené v odbornom usmernení. 12-hodinová pracovná zmena nie je štandardná pracovná zmena. Právne predpisy v oblasti ochrany zdravia pri práci vždy odkazujú na 8-hodinovú pracovnú zmenu.

5. Nie je zrejmý dôvod obáv zo zaradovania zotavovacích prestávok pri práci. Zotavovacia prestávka od jednostrannej záťaže horných končatín nie je prerušenie práce, ale iba prestávka od činnosti, ktorá jednostranne namáha svaly horných končatín, teda predstavuje zotavenie svalov. Takouto prestávkou môže byť napr. čakanie na ďalší výrobok alebo prípravné činnosti, upratovanie pracovného miesta, súvisiaca administratívna činnosť. Zotavovanie svalov musí nepretržite trvať najmenej 8 sekúnd. Ak zotavovacie prestávky nie sú ani v jednej hodine práce zaradené, neznamená to, že práca je riziková. Zaradovanie zotavovacích prestávok je len jednou z posudzovaných podmienok práce; vplyv tejto podmienky sa zohľadní vo výslednom hodnotení fyzickej záťaže. Postup určuje odborné usmernenie.
6. Posudzovanie zdravotného rizika v navrhovaných právnych predpisoch sa odvoláva na ISO normy, v ktorých je explicitne uvedené, že sú určené na posudzovanie rizika v súvislosti s ochranou zdravia pri práci. Tvrdenia, že nie je možné podľa technických noriem posudzovať činnosti, ktoré nesúvisia priamo so strojovým zariadením, nie sú odôvodnené. V SR majú všetky normy v názve označenie „STN“ (slovenská technická norma). Technický predpis alebo postup neznamená, že je určený výlučne pre technické oblasti činnosti.
7. Zosúladenie mnohých kritérií na hodnotenie fyzickej záťaže s medzinárodne platnými normami naopak odstraňuje zásadné rozdiely v ergonomických kritériách, podľa ktorých sa spravidla riadi projektovanie a plánovanie výrobných liniek a pracovísk, s kritériami zameranými na ochranu zdravia zamestnancov pri práci a na predchádzanie rizikám poškodenia ich zdravia pri ručnej manipulácii s bremenami.
8. S novými postupmi je nutné sa oboznámiť; sú komplexnejšie, exaktnejšie a transparentnejšie. Nižšie na internetovej stránke ÚVZ SR je k dispozícii odborné usmernenie, ktorým sa upravuje postup pri posudzovaní zdravotného rizika fyzickej záťaže pri práci. ÚVZ SR plánuje v súvislosti s novými kritériami na posudzovanie fyzickej záťaže pri práci po nadobudnutí účinnosti vyhlášky MZ SR (v II. polroku 2023) školenia pre hodnotiteľov fyzickej záťaže pri práci.
9. Pripomienky s tvrdeniami, že „nový prístup je neaplikovateľný“ sú neodôvodnené. Ide o postupy, ktoré sa stále viac celosvetovo používajú.
10. O nutnosti aktualizácie právnych predpisov upravujúcich fyzickú záťaž pri práci sa diskutovalo viac ako 10 rokov na najrôznejších vedeckých a odborných podujatiach v oblasti preventívneho pracovného lekárstva aj klinického pracovného lekárstva.

PhDr. RNDr. MUDr. Ján Mikas, PhD., MPH
hlavný hygienik Slovenskej republiky